

Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej
GMS-WP-17-22/17

Warszawa, dnia 8 czerwca 2017 r.

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY KANCELARIA	
wpl. dnia	08. 06. 2017
L.dz.	L.zal.

Pani Julia PRZYŁĘBSKA
PREZES
TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

Adres:
Trybunał Konstytucyjny
Al. Jana Christiana Szucha 12a
00-918 Warszawa

WNIOSEK

O ROZSTRZYGNIĘCIE SPORU KOMPETENCYJNEGO

Na podstawie art. 192 w związku z art. 189 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.; Konstytucja RP) oraz art. 33 ust. 5 w związku z art. 85 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; ustawa o organizacji i trybie postępowania przed TK) zwracam się do Trybunału Konstytucyjnego o rozstrzygnięcie sporu kompetencyjnego między Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej a Sądem Najwyższym. W sporze tym Trybunał Konstytucyjny powinien przesądzić:

1) jaki charakter ma kompetencja, o której mowa w art. 139 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 18 Konstytucji:

– czy jest to uprawnienie Prezydenta RP, które wykonuje on osobiście i bez ingerencji innych podmiotów;

– czy jest to uprawnienie, które jest realizowane przy udziale innych podmiotów, a jeśli tak, to które organy uczestniczą w wykonywaniu tej kompetencji i czy jest wśród nich Sąd Najwyższy;

2) czy Sąd Najwyższy może dokonywać wiążącej interpretacji przepisów Konstytucji w związku z wykonywaniem przez Prezydenta RP prerogatywy, o której mowa w art. 139 i decydować o tym, czy została ona skutecznie zastosowana.

Przedmiotem sporu kompetencyjnego jest zatem pytanie, czy wykonywanie prawa łaski (art. 139 Konstytucji RP) i związana z tym kompetencja do interpretacji przepisów

Konstytucji w tym zakresie, a także ocena skuteczności dokonanego aktu jest przedmiotem kontroli Sądu Najwyższego, czy jest to osobiste uprawnienie Prezydenta RP, które nie podlega kontroli władzy sądowniczej.

Przepisem określającym sporną kompetencję jest art. 139 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 18 Konstytucji RP (zob. wymóg z art. 50 pkt 1 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed TK).

Kwestionowanym działaniem jest interpretacja Konstytucji związana wykonywaniem konstytucyjnej kompetencji, jaką jest prawo łaski oraz ocena i kontrola skuteczności zastosowania prawa łaski (zob. wymóg z art. 50 pkt 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed TK).

UZASADNIENIE

1. Motywy wystąpienia z wnioskiem w niniejszej sprawie.

W związku z uchwałą Sądu Najwyższego z 31 maja 2017 r., sygn. akt I KPZ 4/17, dotyczącą treści art. 139 Konstytucji RP oraz oceną skuteczności działania Prezydenta RP w zakresie korzystania z konstytucyjnego prawa łaski, a także ze względu na toczącą się debatę publiczną w tym zakresie, Marszałek Sejmu dostrzegł konieczność rozstrzygnięcia sporu kompetencyjnego między Sądem Najwyższym a Prezydentem RP co do rozumienia treści kompetencji wynikającej z art. 139 Konstytucji, a tym samym sposobu jej wykonywania i możliwości kontroli skuteczności stosowania prawa łaski. Rozstrzygnięcie sporu ma na celu realizację interesu publicznego i zapewnienie podziału i równowagi władzy.

Marszałek Sejmu wskazał, że na podstawie art. 192 Konstytucji RP jest uprawniony do zainicjowania przed TK postępowania w niniejszej sprawie sporu kompetencyjnego, gdyż jest organem wymienionym w art. 192 Konstytucji. Konstytucja RP nie wymaga bowiem, by postępowanie zainicjował konstytucyjny organ państwa będący w sporze. Wszystkie podmioty wymienione w art. 192 Konstytucji RP podczas składania wniosku występują we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność polityczną. Zawsze jednak działają w interesie publicznym, jakim jest zgodne wykonywanie kompetencji przez organy państwa, w duchu konstytucyjnej zasady równowagi i współdziałania władz.

Spór kompetencyjny będący przedmiotem wniosku dotyczy centralnych konstytucyjnych organów państwa. Są nimi Prezydent RP i Sąd Najwyższy. Spory kompetencyjne w rozumieniu art. 189 Konstytucji RP nie muszą być bowiem sporami w obrębie tych samych władz (zob. Z. Czeszejko-Sochacki, L. Garlicki, J. Trzeciński, Komentarz do ustawy o Trybunale Konstytucyjnym z dnia 1 sierpnia 1997 r., Warszawa 1999, s. 177).

Spór dotyczy konstytucyjnych kompetencji związanych z wykonywaniem prawa łaski, o którym mowa w art. 139 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 18 Konstytucji RP.

2. Instytucja sporu kompetencyjnego przed TK.

Art. 189 Konstytucji RP stanowi o tym, że *Trybunał Konstytucyjny rozstrzyga spory kompetencyjne pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa.*

Przedmiotem działania Trybunału Konstytucyjnego w zakresie odnoszącym się do sporów kompetencyjnych może być pytanie o kompetencję (o jej istnienie lub nieistnienie, a także oraz o jej kształt prawny) oraz o „konflikt/zbieg kompetencji” (zob. postanowienie z 3 czerwca 2008 r., sygn. Kpt 1/08, OTK-A 2008, Nr 5, poz. 97).

Trybunał, wydając rozstrzygnięcie w sprawie sporu kompetencyjnego między centralnymi konstytucyjnymi organami państwa, orzeka o treści i granicach kompetencji pozostających w sporze organów. Przedmiotem rozstrzygnięcia może być zarówno aspekt przedmiotowy spornych kompetencji (treść działań organów pozostających w sporze kompetencyjnym), jak i aspekt osobowy (określenie podmiotów władnych podjąć określone przez prawo działania). Pojęcie „spory kompetencyjne” występujące w art. 189 Konstytucji świadczy o tym, że Trybunał rozstrzyga te spory bez względu na rangę przepisu, w którym ustanowiona została dana kompetencja (zob. postanowienie TK z 20 maja 2009 r., sygn. Kpt 2/08, OTK-A 2009, Nr 5, poz. 78).

W nauce prawa wskazuje się, że: *W doktrynie i w judykaturze pojęcie sporu kompetencyjnego ujmowane jest zazwyczaj dwojako. Po pierwsze, jako sytuacja, w której co najmniej dwa organy państwowe uznają się za właściwe do zajęcia się określoną sprawą (bez względu na merytoryczne stanowisko co do sposobu jej załatwienia). Jest to tzw. spór pozytywny. Po drugie, jako sytuacja, w której co najmniej dwa organy państwa uznają się za niewłaściwe do zajęcia się daną sprawą. Określa się to mianem tzw. sporu negatywnego. [...] Oprócz przywołanego wyżej, klasycznego sporu pozytywnego i sporu negatywnego, możliwe jest uznanie za spór kompetencyjny w rozumieniu art. 189 Konstytucji RP przynajmniej jeszcze jednej sytuacji występującej w szczególności w obszarze kompetencji dzielonych lub kompetencji, których realizacja wymaga współdziałania kilku organów państwa. Sporem nadającym się do rozstrzygnięcia przez TK będzie więc także sytuacja, w której działanie jednego organu, w ramach jego własnych, szeroko interpretowanych kompetencji – prowadzi do nieuprawnionego oddziaływania na kompetencje lub sytuację prawną innego organu, w danej materii niemogącego samodzielnie podjąć określonych działań (A. Mączyński, J. Podkowik, Komentarz do art. 189 Konstytucji RP (w:) Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87–243 2016, red. L. Bosek, M. Safjan, Warszawa 2016).*

Spór kompetencyjny musi mieć charakter rzeczywisty a nie hipotetyczny czy potencjalny. Sporem rzeczywistym jest spór, w którym występują niedające się równolegle zastosować, rozbieżne interpretacje przepisu kompetencyjnego powstałe na tle konkretnej sytuacji. Nie chodzi jedynie o sytuację, w której organy rozstrzygnęły/załatwiły sprawę, uznały się za właściwe do danego działania przez podjęcie określonych czynności faktycznych lub zajęły formalne stanowisko o niewykonywaniu kompetencji. Sporem rzeczywistym będzie również sytuacja, w której zachodzi wysokie prawdopodobieństwo zaistnienia w nieodległym czasie konfliktu między tymi organami co do określonej kompetencji.

Jeśli zgodnie z art. 189 Konstytucji RP Trybunał Konstytucyjny „rozstrzyga spory”, to konieczną przesłanką wydania orzeczenia na podstawie tego przepisu jest właśnie aktualność sytuacji konfliktu kompetencyjnego.

3. Istota sporu kompetencyjnego między Prezydentem RP a Sądem Najwyższym.

3.1. Prezydent RP postanowieniem z dnia 16 listopada 2015 r. (Nr PU.117.45.2015) na podstawie art. 139 Konstytucji RP zastosował prawo łaski w stosunku do osób skazanych wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie (sygn. akt II K 784/10). Wyrok ten nie był prawomocny.

Powołując się na poglądy przedstawicieli doktryny prawa karnego, a także na wykładnię art. 139 Konstytucji RP, Prezydent RP uznał, że skoro przepisy Konstytucji RP nie wprowadzają ograniczeń, poza jednym – że prawo łaski nie stosuje się do osób skazanych przez Trybunał Stanu – Prezydent RP może skorzystać z prawa łaski w każdej sprawie o przestępstwo, również przed prawomocnym skazaniem, a więc w postaci abolicji indywidualnej (zob. wypowiedź Rzecznika Prezydenta RP K. Łapińskiego z konferencji prasowej z dnia 1 czerwca 2017 r.).

3.2. W dniu 31 maja 2017 r. Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów rozpoznał zagadnienie prawne przedstawione do rozstrzygnięcia przez skład trzech sędziów Sądu Najwyższego w dniu 7 lutego 2017 r. w sprawie o sygn. II KK 313/16. Zagadnienie prawne wyrażone zostało w dwóch pytaniach:

1. Czy przewidziany w zdaniu pierwszym art. 139 Konstytucji RP zakres normowania zwrotu „prawo łaski” obejmuje również normę kompetencyjną do stosowania abolicji indywidualnej?

2. W przypadku negatywnej odpowiedzi na pytanie pierwsze, jakie skutki wywołuje przekroczenie powyższego zakresu normowania dla dalszego toku postępowania karnego?

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu tego zagadnienia na posiedzeniu podjął uchwałę, w której stwierdził, że:

I. Prawo łaski, jako uprawnienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej określone w art. 139 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, może być realizowane wyłącznie wobec osób, których winę stwierdzono prawomocnym wyrokiem sądu (osób skazanych). Tylko przy takim ujęciu zakresu tego prawa nie dochodzi do naruszenia zasad wyrażonych w treści art. 10 w zw. z art. 7, art. 42 ust. 3, art. 45 ust. 1, art. 175 ust. 1 i art. 177 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

II. Zastosowanie prawa łaski przed datą prawomocności wyroku nie wywołuje skutków procesowych.

Z ustnych motywów uzasadnienia do uchwały wynikało, że skoro w Konstytucji RP określono zasadę podziału władzy (art. 10), działanie organów władzy w granicach prawa (art. 7) oraz wskazano, iż wymiar sprawiedliwości jest wyłączną kompetencją sądów (art. 175

ust. 1 i art. 183), to Sąd Najwyższy jest obowiązany do dokonania oceny, czy akt łaski, który został wydany przed wydaniem prawomocnego wyroku skazującego, stanowi ingerencję w wymiar sprawiedliwości, tak jak jest on rozumiany w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (wiążące rozstrzygnięcie sporu o prawo przez organ niezawisły i bezstronny).

Po dokonaniu wykładni Sąd Najwyższy stwierdził, że prawo łaski może być zastosowane tylko po tym, jak zostanie wydany prawomocny wyrok przesądzający winę (skazujący), gdyż tylko w takiej sytuacji nie dochodzi do naruszenia zasad wyrażonych w treści art. 10 w zw. z art. 7, art. 42 ust. 3, art. 45 ust. 1, art. 175 ust. 1 i art. 177 ust. 1 Konstytucji RP. Konsekwencją tego stanowiska jest uznanie, że zastosowanie prawa łaski przed datą prawomocności wyroku nie wywołuje skutków procesowych. Warunkiem koniecznym do zastosowania prawa łaski jest wydanie prawomocnego wyroku skazującego.

Sąd Najwyższy dokonał zatem wykładni przepisów konstytucyjnych i w pewien sposób ocenił zgodność tych przepisów z Konstytucją RP. Jednocześnie SN stwierdził, że zastosowanie prawa łaski w innych warunkach niż tych wynikających z jego wykładni nie wywołuje skutków procesowych. W praktyce zatem Sąd Najwyższy wskazał, kiedy można stosować prawo łaski, a kiedy akt Prezydenta nie będzie mógł być uznany za akt, o którym mowa w art. 139 Konstytucji RP.

3.3. Wyżej przedstawione stanowiska wskazują na istnienie sporu kompetencyjnego co do zakresu konstytucyjnej kompetencji prawa łaski z art. 139 Konstytucji.

Z tego względu Marszałek Sejmu uznał za zasadne, by Trybunał Konstytucyjny w powyższym sporze wskazał:

1) jaki charakter ma kompetencja, o której mowa w art. 139 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 18 Konstytucji:

– czy jest to uprawnienie Prezydenta RP, które wykonuje on osobiście i bez ingerencji innych podmiotów;

– czy jest to uprawnienie, które jest realizowane przy udziale innych podmiotów, a jeśli tak, to które organy uczestniczą w wykonywaniu tej kompetencji i czy jest wśród nich Sąd Najwyższy;

2) czy Sąd Najwyższy może dokonywać wiążącej interpretacji przepisów Konstytucji w związku z wykonywaniem przez Prezydenta RP prerogatywy, o której mowa w art. 139 i decydować o tym czy została ona skutecznie zastosowana.

4. Instytucja prawa łaski w Konstytucji RP – zagadnienia podstawowe.

4.1. Konstytucja RP reguluje instytucję prawa łaski w dwóch przepisach:

1) w art. 139 Konstytucji RP ustanowiono przepis kompetencyjny: *Prezydent Rzeczypospolitej stosuje prawo łaski. Prawa łaski nie stosuje się do osób skazanych przez*

Trybunał Stanu. Przyznaje on Prezydentowi RP prawo do dokonywania ulaskawień, równoległe zakazując ulaskawienia osoby skazanej przez Trybunał Stanu;

2) w art. 144 ust. 3 pkt 18 Konstytucji RP wskazano, że stosowanie prawa łaski mieści się w katalogu prerogatyw głowy państwa, przez co akt ten został wyłączony z konieczności udzielenia kontrasygnaty przez Prezesa Rady Ministrów.

Art. 139 Konstytucji RP uprawnia Prezydenta RP do wydawania aktów łaski rozumianych jako decyzje o darowaniu w całości lub w części kary w indywidualnie oznaczonych przypadkach, z wyłączeniem sytuacji, gdy adresatem aktu łaski miałyby być osoba skazana orzeczeniem Trybunału Stanu.

4.2. Zgodnie z art. 144 ust. 1 Konstytucji RP, Prezydent Rzeczypospolitej, korzystając ze swoich konstytucyjnych i ustawowych kompetencji, wydaje akty urzędowe. Z art. 144 ust. 2 Konstytucji RP wynika, że akty urzędowe Prezydenta Rzeczypospolitej wymagają dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów, który przez podpisanie aktu ponosi odpowiedzialność przed Sejmem. Z obowiązku uzyskania kontrasygnaty są wyłączone akty Prezydenta RP wymienione w art. 144 ust. 3 Konstytucji RP, w tym wskazane w pkt 18 stosowanie prawa łaski.

Podstawą wydania aktów urzędowych mogą być: Konstytucja RP lub ustawy. Konstytucja RP wymaga, aby wydawane przez Prezydenta RP akty urzędowe dla swojej ważności uzyskały podpis Prezesa Rady Ministrów, chyba że przepis szczególny (art. 144 ust. 3) wyraźnie taki obowiązek wyłącza. Podpis Prezesa Rady Ministrów powoduje, że akt urzędowy głowy państwa wywołuje odpowiedni skutek w systemie prawnym.

Zakres aktów urzędowych Prezydenta RP, które mogą być wydawane bez konieczności uzyskania kontrasygnaty udzielonej przez Prezesa RM (prerogatywy), jest szeroki. Wśród nich jest grupa kompetencji, która - w ograniczonym zakresie - pozwala Prezydentowi RP na kształtowanie sposobu wykonywania uprawnień przez organy władzy sądowniczej. Są to przede wszystkim: 1) prawo powoływania sędziów; 2) stosowanie prawa łaski; 3) powoływanie Pierwszego Prezesa SN; 4) powoływanie Prezesa i Wiceprezesa TK; 5) powoływanie Prezesa NSA; 6) powoływanie Prezesów SN oraz wiceprezesów NSA.

4.3. Stosowanie prawa łaski jest konstytucyjnym uprawnieniem Prezydenta RP. Powinno być ono wykonywane bezpośrednio przez głowę państwa. W konsekwencji każdy akt wykonujący art. 139 Konstytucji RP musi być promulgowany przez Prezydenta RP. Decyzję o stosowaniu prawa łaski Prezydent RP podejmuje samodzielnie w ramach autonomii sprawowanego urzędu.

Ustrojodawca konstytucyjny zamieścił prawo łaski w katalogu prerogatyw głowy państwa. To gwarantuje Prezydentowi RP prawo do korzystania z tej kompetencji w sposób samodzielny. Dla prawnej skuteczności zastosowania prawa łaski nie jest konieczne uzyskanie kontrasygnaty udzielonej przez Prezesa Rady Ministrów. Poprzez prawo łaski Prezydenta RP, wykonuje klasyczne atrybuty władzy głowy państwa w stosunkach wewnętrznych (zob. K. Kozłowski, Komentarz do art. 139 Konstytucji RP (w:) Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87–243 2016, red. L. Bosek, M. Safjan, Warszawa 2016).

Kwestię samodzielnego podejmowania decyzji należy odróżnić od czynności przygotowawczych czy opiniodawczych. Te ostatnie mają umożliwić Prezydentowi RP podjęcie właściwej decyzji o ewentualnym ułaskawieniu. Mają one jednak charakter służebny i akcesoryjny wobec samego wykonywania prawa łaski. Oznacza to, że Prezydent RP może podjąć decyzję o ułaskawieniu bez konieczności czekania na ich zakończenie.

Prawo łaski można zastosować w trybie konstytucyjnym, który jest autonomiczny względem procedury uregulowanej w ustawie (K. Kaczmarczyk-Kłak, *Prawo łaski w Polsce na tle porównawczym. Dawniej i współcześnie*, Rzeszów 2013, s. 454-457). Rozstrzygnięcie w tej sprawie nie zawiera uzasadnienia i ma charakter konstytutywny oraz ostateczny (K. Kozłowski, *Prawo łaski Prezydenta RP*, Warszawa 2013, s. 196-198).

Ustanowienie prawa łaski prerogatywą Prezydenta RP jest przejawem równoważenia władzy sądowniczej (art. 10 ust. 1 Konstytucji RP), wobec której ułaskawienie jest jedynym instrumentem bezpośredniego równoważenia jej jurysdykcji. Prawo łaski unicestwia skutki wyroku skazującego (zob. wyrok. TK z 18 lutego 2004 r., sygn. K 12/03, OTK-A 2004, Nr 2, poz. 8). Oznacza to, że ustrojodawca konstytucyjny świadomie ukształtował tę prerogatywę w taki sposób. Konstytucja RP przesądziła o określonym instrumencie prawnym równoważącym decyzje podejmowane przez władzę sądowniczą. Rozstrzygnięcie o takim kształcie relacji między władzą wykonawczą a sądowniczą dokonało się na poziomie konstytucyjnym, a zatem akty podkonstytucyjne i działania innych organów nie mogą modyfikować tego konstytucyjnego rozwiązania.

W doktrynie stwierdzono, że charakter prawa łaski jako prerogatywy sprawia, że Prezydent RP bierze za ten akt pośrednią odpowiedzialność polityczną. Odpowiedzialność ta może być wyegzekwowana jedynie w warunkach ponownego ubiegania się o urząd. Z kolei odpowiedzialność konstytucyjna za akty łaski ogranicza się do sytuacji, kiedy akty takie są wydane z naruszeniem prawa, związanym z przypadkami naruszenia przez głowę państwa norm prawa karnego, a co do istoty sprawy – wydania aktu generalnego w postaci ogłoszenia amnestii (abolicji) lub też ułaskawienia osoby skazanej orzeczeniem Trybunału Stanu (P. Rogoziński, *Instytucja ułaskawienia w prawie polskim*, Warszawa 2009, s. 130-133).

Przepisy Konstytucji nie określają dyrektyw stosowania prawa łaski. Z tego względu należy przyjąć, że Prezydent RP dysponuje pełną swobodą w rozstrzyganiu o kryteriach stosowania prawa łaski. Wydawane w tej sferze akty mają charakter dyskrejonalny i stanowią przejaw uznaniowej władzy państwa wobec jednostki.

W sposób szczególny Prezydent RP nie jest związany dyrektywami zawartymi w art. 563 kodeksu postępowania karnego. Te dyrektywy są adresowane do sądów oraz Prokuratora Generalnego jako organów opiniujących prośby o ułaskawienie na potrzeby Prezydenta RP. Wskazane kryteria nie wiążą Prezydenta RP, gdyż w przeciwnym razie byłoby to równoznaczne z sytuacją, gdy o zastosowaniu konstytucyjnie określonej kompetencji, która może być bezpośrednio wykonana, decydowałby przepis niższej rangi. Art. 139 Konstytucji, zgodnie z art. 8 Konstytucji RP, stosowany jest bezpośrednio.

Konstytucja RP nie zawiera przedmiotowego ograniczenia stosowania prawa łaski. Na pewno nie przewiduje, że może być ono stosowane jedynie wobec skazanych prawomocnym orzeczeniem. Gdyby wolą ustawodawcy konstytucyjnego było wprowadzenie takiego ograniczenia, uczyniłby to. Tymczasem w innych przepisach Konstytucji RP występuje sformułowanie „orzeczenia prawomocne” (zob. np. art. 42 ust. 3, art. 46, art. 48 ust. 2, art. 62

ust. 2, art. 99 ust. 4). Świadczy to o tym, że ustawodawca konstytucyjny świadomie w sposób szeroki określił kompetencje Prezydenta RP do stosowania prawa łaski.

Konstytucja zawiera jedynie ograniczenie podmiotowe stosowania prawa łaski, którym jest zakaz korzystania z tej kompetencji wobec osób skazanych przez Trybunał Stanu.

Akty urzędowe wydane w wyniku wykonania prezydenckich prerogatyw mają charakter ostateczny oraz nie podlegają wzruszeniu w toku instancyjnej kontroli. Istotą prerogatywy jest brak nadzoru nad jej wykonywaniem.

Zasada zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikająca z art. 2 Konstytucji RP (demokratyczne państwo prawne) wymaga lojalności państwa wobec obywateli. W kontekście prerogatywy wynikającej z art. 139 Konstytucji RP **osoba, która skorzystała z aktu łaski, nie może pozostawać w stanie niepewności i obawiać się, że w wyniku działań innego organu orzeczona kara zostanie przywrócona.** Jednostka powinna mieć pewność zarówno co do sposobu rozumienia przez organy władzy publicznej konkretnych przepisów, jak i co do trwałości i niewzruszalności dokonanych na tej podstawie ostatecznych rozstrzygnięć indywidualnych.

Konstytucja RP nie przewiduje wydania ustawy, która miałaby rozwijać postanowienia art. 139 Konstytucji. Oznacza to, że nie ma konstytucyjnego umocowania do regulacji przedmiotowego i podmiotowego zakresu prawa łaski w drodze ustawy. Wprawdzie kodeks postępowania karnego zawiera w rozdziale 59 przepisy dotyczące postępowania o ulaskawienie, nie można jednak z przepisów o charakterze procesowym wywodzić przedmiotowego i podmiotowego zakresu prawa łaski.

4.4. Zgodnie z art. 59 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1254, z późn. zm.): *Jeżeli Sąd Najwyższy, rozpoznając kasację lub inny środek odwoławczy, poweźmie poważne wątpliwości co do wykładni prawa, może odroczyć rozpoznanie sprawy i przedstawić zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów tego Sądu.*

Ustawa o Sądzie Najwyższym nie precyzuje, jakiego rodzaju zagadnienia mogą być przedstawiane w przypadku poważnych wątpliwości co do wykładni prawa. Nie jest też określone, czy wykładnia ta może dotyczyć przepisów Konstytucji RP i oceny ich stosowania, jeśli chodzi o prerogatywy Prezydenta RP.

W komunikacie Rzecznika Prasowego Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2017 r. wyjaśniono, że: *[...] Sąd Najwyższy, nie tylko jest uprawniony, ale i wręcz zobowiązany, do wykładni przepisów prawa, w tym także ustawy zasadniczej.*

Sąd Najwyższy, dokonując interpretacji przepisu art. 139 Konstytucji, co zostało podkreślone w ustnych motywach wygłoszonych na sali rozpraw, nie wypowiedział się co do możliwości skorzystania przez Prezydenta RP z jego prerogatyw, w tym zastosowania prawa łaski. Sąd wypowiedział się jedynie w kwestii tego, jaka jest rzeczywista treść tej prerogatywy, a w szczególności, czy obejmuje ona stosowanie tzw. abolicji indywidualnej.

Odpowiadając na postawione zagadnienie prawne Sąd Najwyższy nie odnosił się do interpretacji prerogatyw Prezydenta RP, lecz działając w ramach swoich konstytucyjnych

kompetencji, wyznaczył granice kompetencji sądu do sprawowania wymiaru sprawiedliwości (określił znaczenie aktu wydanego przez Prezydenta RP dla losów konkretnego postępowania) i dokonał oceny, czy akt łaski, który został wydany przed wydaniem prawomocnego wyroku skazującego stanowi ingerencję w wymiar sprawiedliwości, tak jak jest on rozumiany w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego.

Jak już wskazano w komunikacie opublikowanym w dniu podjęcia uchwały w serwisie internetowym Sądu Najwyższego, sąd doszedł do wniosku, że prawo łaski może być zastosowane tylko po tym jak zostanie wydany prawomocny wyrok przesądzający winę, albowiem tylko w takiej sytuacji nie dochodzi do naruszenia zasad wyrażonych w treści wymienionych w uchwale przepisów Konstytucji RP i wkroczenia innej władzy w kompetencje sądów (http://www.sn.pl/aktualnosci/SiteAssets/Lists/Komunikaty_o_sprawach/NewForm/2017.06.02%20-%20Komunikat%20Rzecznika%20Prasowego%20SN.pdf).

Sentencja uchwały z 31 maja 2017 r. wskazuje, że Sąd Najwyższy dokonał oceny konstytucyjności art. 139 Konstytucji RP (prawo łaski) poprzez stwierdzenie, że tylko w określonym ujęciu zakresu tego prawa [M.S.: tj. ujęciu wskazanym w uchwale SN] nie dochodzi do naruszenia zasad wyrażonych w treści art. 10 w związku z art. 7, art. 42 ust. 3, art. 45 ust. 1, art. 175 ust. 1 i art. 177 ust. 1 Konstytucji RP. Działanie to jest co najmniej zastanawiające z perspektywy kompetencji przyznanych Sądowi Najwyższemu w Konstytucji i ustawie.

Wskazana wyżej informacja oraz treść sentencji uchwały Sądu Najwyższego wskazują, że istnieją sporne obszary w zakresie konstytucyjnej instytucji prawa łaski. Z wypowiedzi przedstawicieli Sądu Najwyższego nie wynika bowiem jednoznacznie, że dane działania nie oddziałują na akty podejmowane przez Prezydenta RP.

5. Wobec zaistnienia okoliczności faktycznych i podjęcia przez centralne konstytucyjne organy państwa określonych działań, które stały się podstawą opisanego we wniosku sporu kompetencyjnego, Marszałek Sejmu RP wnosi jak na wstępie.

Marek Kuchciński